



SAPRAST TO, KO REDZAM

ANETE MASAĻSKA

PRC VADĪTĀJA

BĒRNU, PUSAUDŽU UN PIEAUGUŠO PSIHIATRE

24.03.2023.

UZVEDĪBA

- UZVEDĪBA IR INDIVĪDA RĪCĪBAS ĀRĒJA IZPAUSME, IZTURĒŠANĀS, UZVEŠANĀS, ARĪ DZĪVESVEIDS KOPUMĀ, KO NOSAKA INDIVĪDA VAJADZĪBAS, INTERESES, VIDES APSTĀKĻI KONKRĒTĀ SITUĀCIJĀ UN TUVĀKAJĀ APKĀRTNĒ VAI PLAŠĀKĀ SABIEDRĪBĀ PIENĒMTĀS ĒTISKĀS, TIKUMISKĀS, UZVEDĪBAS NORMAS UN ETIĶETE.
- UZVEDĪBU RAKSTURO TĀS MĒRĶI, MOTĪVI (APZINĀTI UN NEAPZINĀTI) UN LĪDZEKĻI.
- UZVEDĪBU IETEKMĒ INDIVĪDA DZIMUMS, VECUMS, RAKSTURS, NODARBOŠANĀS, PASAULES UZSKATI U.C. FAKTORI.

IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

- **ĢENĒTISKIE FAKTORI:** ĢIMENES LOCEKĻI AR GARĪGĀM SLIMĪBĀM, IESKAITOT GARASTĀVOKĻA TRAUCĒJUMUS, TRAUKSMES TRAUCĒJUMUS, VIELU LIETOŠANU UN PERSONĪBAS TRAUCĒJUMUS.
- **BIOLOĢISKIE FAKTORI:** SMADZEŅU DAĻU DEFEKTI VAI TRAUMAS, NOVĒLOTA PREFRONTĀLĀS GAROZAS ATTĪSTĪBA, PSIHISKAS SASLIMŠANAS, VIELU ATKARĪBAS.
- **PSIHOLOĢISKIE FAKTORI:** PIESAISTES TRAUCĒJUMI, ZEMS PAŠVĒRTĒJUMS.
- **SOCIĀLIE UN VIDES FAKTORI:** ZEMS SOCIĀLEKONOMISKAIS STATUSS, KRIMINALITĀTE ĢIMENĒ, INSTITUCIONALIZĒTI BĒRNI, BĒRNI AUDŽUĢIMENĒS, VIENAUDŽU NEPIEŅEMŠANA.
- **ĢIMENES FAKTORI:** DISFUNKCIONĀLA ĢIMENES DZĪVE, BĒRNĪBAS VARDARBĪBA, TRAUMATISMA PIEREDZE, ĢIMENES ANAMNĒZE, KĀ ARĪ VECĀKU NEATBILSTOŠA DISCIPLĪNA.

UZVEDĪBAS VEIDI

- EKSTERNALIZĒJOŠA UZVEDĪBA (BĒRNS IZTURAS IZAICINOŠI, NESAVALDĪGI, IMPULSĪVI UN PĀRĀK AKTĪVI);
- INTERNALIZĒJOŠA UZVEDĪBA (BĒRNS KĻŪST TRAUKSMAINS/NOMĀKTS, NOSLĒDZAS SEVĪ UN SŪDZAS PAR FIZISKĀS VESELĪBAS TRAUČĒJUMIEM)

UZMANĪBAS DEFICĪTS UN HIPERAKTIVITĀTE

- **MOTORAIS NEMIERS:** BIEŽI NEMIERĪGI KUSTINA ROKAS UN KĀJAS, NEVAR BŪT MIERĀ, STAIGĀ APKĀRT PA KLASI, SPĒLĒJAS SKAĻI UN TROKŠNAINI
- **IMPULSIVITĀTE:** BIEŽI ATBILD, PIRMS JAUTĀJUMS IR PABEIGTS, NESPĒJ GAIDĪT, BIEŽI PĀRTRAUC CITUS UN IEJAUCAS SARUNĀS
- **NEUZMANĪBA:** BĒRNS NESPĒJ UZMANĪGI SEKOT UZDEVUMU DETAĻĀM, PIEĻAUJ NEUZMANĪBAS KĻŪDAS MĀCĪBU PROCESĀ, NESPĒJ ILGI FIKSĒT UZMANĪBU, NESPĒJ PABEIGT UZSĀKTO DARBU LĪDZ GALAM, BIEŽI ZAUDĒ SKOLAS PRIEKŠMETUS, RAKSTĀMLIETAS, GRĀMATAS, ĀRĒJIE KAIRINĀTĀJI VIEGLI NOVĒRŠ UZMANĪBU.

UZVEDĪBAS TRAUCĒJUMI ĢIMENĒ

- OPOZICIONĀRA, BRUTĀLA, IZAICINOŠA IZTURĒŠANĀS
- AGRESIVITĀTE, CIETSIRDĪBA VĒRSTA PRET VECĀKIEM UN TUVINIEKIEM
- ZOG MĀJĀS
- BOJĀ TUVINIEKU DRĒBES, APAVUS, MĒBELES

NESOCIALIZĒTI UZVEDĪBAS TRAUCĒJUMI

- NESPĒJ IEKĻAUTIES VIENAUDŽU GRUPĀ
- NOROBEŽOŠANĀS, PAŠIZOLĀCIJA NO ĢIMENES, TUVINIEKIEM
- VIENAUDŽU KOLEKTĪVS NORAIDA, NEPIEŅEM KĀ SAVĒJO
- NESAMIERINĀMA, CIETSIRDĪGA ATTIEKSME PRET TUVINIEKIEM
- ASOCIĀLA AKTIVITĀTES VIENATNĒ
- DISFORIJAS, DUSMU UN ĻAUNUMA EPIZODES

SOCIALIZĒTI UZVEDĪBAS TRAUCĒJUMI

- ILGSTOŠA, ATKĀRTOTA ASOCIĀLA AGRESĪVA UZVEDĪBA
- DELIKVENTA, ANTISOCIĀLA VIENAUDŽU GRUPA
- NOLIEDZOŠA, NAIDĪGA ATTIEKSME PRET AUTORITĀTĒM

OPOZICIONĀRA UN IZAICINOŠA UZVEDĪBA

- NEGATĪVA, NAIDĪGA, IZAICINOŠA IZTURĒŠANĀS
- PROVOKATĪVA, RUPJA UZVEDĪBA MĀJĀS UN SKOLĀ
- KAITINĀMĪBA, EKSPLOZIVITĀTE, VĀJA IMPULSU KONTROLE
- TIEKSME IZVAIRĪTIES NO ATBILDĪBAS, VAINO CITUS SAVOS NODARĪJUMOS
- SKOLAS, ĢIMENES UN SOCIĀLA DEZADAPTĀCIJA
- NENOVĒRO ANTISOCIĀLAS VAI NOZIEDZĪGAS AKTIVITĀTES

TRAUKSMES SPEKTRA TRAUCĒJUMI

- RAIZĒŠANĀS, UZTRAUKŠANĀS
- VIEGLA SATRAUCAMĪBA, EMOCIONALITĀTE
- BIEŽA RAUDĀŠANA
- BAIĻU SAJŪTA
- PANIKAS SAJŪTA
- SAJŪTA, KA NAV KONTROLES PĀR NOTIEKOŠO VAI SEVI
- SARKŠANA UN TRĪCOŠA BALSS

DEPRESIJA

- ENERĢIJAS TRŪKUMS
- PAZEMINĀTS GARASTĀVOKLIS
- HOBIJU UN INTEREŠU PAMEŠANA NOVĀRTĀ
- KONCENTRĒŠANĀS GRŪTĪBAS
- SEKMJU PAZEMINĀŠANĀS, SKOLAS KAVĒŠANA
- IZMAIŅAS ĒŠANAS UN MIEGA PARADUMOS
- DAŽĀDA VEIDA SOMATISKAS SŪDZĪBAS
- DOMAS PAR NĀVI
- PAŠKAITĒJUMS, SUICIDĀLS MĒĢINĀJUMS

SOMATOFORMI VEĢETATĪVI TRAUCĒJUMI

- SĀPES DAŽĀDĀS ORGĀNU SISTĒMĀS
- GALVAS REIBOŅI
- PASTIPRINĀTA SVĪŠANA
- SIRDSKLAUVES
- TRĪCE
- BAŽAS PAR IESPĒJĀM SOMATISKĀM SASLIMŠANĀM

...UN VĒL

- VIELU ATKARĪBAS
- MĀCĪŠANĀS TRAUCĒJUMI
- AUTISKĀ SPEKTRA TRAUCĒJUMI
- ADAPTĀCIJAS TRAUCĒJUMI

KĀ PALĪDZĒT?

- PREVENCIJA PATI EFEKTĪVĀKĀ
- RISINĀM GAN PAMATPROBLĒMU, GAN BLAKUSSASLIMŠANAS
- KOMANDAS DARBS!!!
- PSIHOSOCIĀLĀS INTERVENENCES:
 - VECĀKIEM
 - BĒRNAM
 - ĢIMENES TERAPIJA
- OBLIGĀTA PEDAGOGU UN ATBASTA PERSONĀLA IESAISTE
- MEDIKAMENTOZA TERAPIJA